

2.4.2017

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle**Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto hallituksen esityksestä (HE 15/2017 vp) maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi**

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää hallituksen esitystä pääosin kannatettavana. Liikenne- ja viestintäministeriön kannalta keskeisintä on liikennejärjestelmäsuunnittelua ja tienpitoa koskeva työnjako liikenneministeriön, liikenneviraston ja maakuntien kesken. Tästä syystä liikenne- ja viestintäministeriö haluaa kiinnittää valiokunnan huomion etenkin maakuntalain 6 §:ään, jossa säännellään liikennealan tehtävistä. Tehtäväkokonaisuudet vastaavat pääasiassa samoja tehtäviä kuin ELY-keskusten liikennevastuualueelle on asetettu. Näihin tehtäviin kuuluvat: julkisen henkilöliikenteen järjestäminen ja ostot (tie- ja lentoliikenne), saaristoliikenteen järjestäminen ja ostot, yksityistieavustukset, liikkumisen ohjaus, maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun johtaminen, liikenneturvallisuus ja alueellinen tienpito. Uutena laajempaan tehtävänä maakunnille tulee toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun.

Tehtävien ja vastuiden yksityiskohdista säädetään tarkemmin erityislaeissa. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla tällaisia erityislakeja ovat mm. maantielaki, laki yksityisteistä, tieliikennelaki, Liikennekaari (jatkoksa: Laki liikenteen palveluista). Osa liikennealan tehtävämuutoksista on sisällytetty maakuntaudistuksen 2-vaiheeseen; näitä lakeja ovat mm. laki liikennevirastosta, ratalaki, merilaki, merenkulun ympäristönsuojelulaki, laki saariston kehittämisen edistämisestä, laki vaarallisten aineiden kuljettamisesta ja vesiliikennelaki, joita tullaan muuttamaan vastaamaan maakuntalain säännöksiä.

Maakuntaudistuksessa ELYjen liikennetoiminnot lakkaavat ja lähes kaikki **ne liikennealan** tehtävät, joita ELYt ovat hoitaneet tähän mennessä, siirtyvät maakunnille vuoden 2019 alusta. Poikkeuksen muodostavat nk. muut valtakunnalliset tehtävät kuten tienpidon lupatehtävät (esim. erikoiskuljetusten luvat), ajoneuvojen siirrot ja museo- ja perinnetoiminnan siirtyvät liikennevirastoon (n 70 htv), jotka siirtyvät liikennevirastoon.

Siirtyvät tehtäväkokonaisuudet on kirjattu **maakuntalain 6 §:ään**, jonka **1 momentin** mukaan maakunta hoitaa sille lailla säädettyjä tehtäviä seuraavilla tehtäväaloilla:

- liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö ja toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun;
- yksityisteitä ja liikkumisen ohjausta koskevat valtionavustustehtävät

Maakuntalain 6 §:n 2 momentin mukaan maakunta voi lisäksi hoitaa:

- Liikennepalveluiden maakunnallista kehittämistä ja järjestämistä sekä julkisen henkilöliikenteen suunnittelua ja järjestämistä samoin kuin sitä koskevia valtionavustustehtäviä, lukuun ottamatta Liikennekaariassa mainittujen kunnallisten ja seudullisten viranomaisten toimialaa sekä raideliikennettä
- Saaristoliikenteen suunnittelua ja järjestämistä.

Hallituksen esitystä täydentävän esityksen mukaan tienpitoon liittyvä rahoitus (yhteensä 508 miljoonaa euroa vuonna 2017) säilyy erillisrahoituksena LVM:n momentilla ja LVM jakaa sen maakunnille sopimusten ja erillislainsäädännössä (maantielaki) täsmennettävien periaatteiden mukaan. Erillisrahoituksen

hoidetaan myös saariston yhteysliikennepalveluiden ostot ja kehittäminen sekä ja yhteysalusliikennepalveluiden ostosopimukset.

Yleiskatteellisena maakunnille siirtyisi noin 38 miljoonaa euroa. Tähän sisältyvät valtionavustukset yksityisteille sekä eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon. Yleiskatteellinen rahoitus sisältää myös julkisen henkilöliikenteen ostot ja kehittämisen siltä osin kuin näitä tehtäviä on hoidettu ELY:ssä ja Liikennevirastossa. Toimivalta kattaa tie- ja lentoliikenteen ostot sekä Merenkurkun ostoliikenteen. Muilta osin rahoitus jää edelleen LVM:n momenteille. LVM:n hoitamia julkisen henkilöliikenteen tehtäviä olisivat jatkossakin mm. junaliikenteen ostot, suurten sekä keskisuurten kaupunkien joukkoliikenteen tuet sekä joukkoliikenteen yleinen kehittäminen.

Liikenne- ja viestintäministeriön haluaa korostaa valiokunnalle, että maakuntaudistuksessa on liikenteen tehtävien hoitamisen kannalta keskeistä, että:

- Koko väyläverkko säilyy valtion omistuksessa ja että tienpidon rahat säilyvät LVM:n momenteilla nk. erillisrahoituksena. Rahoituksen säilyminen erillisrahoituksena mahdollistaa etenkin tehokkaat ja tarkoituksenmukaisesti keskitetyt tienpidon hankinnat.
- Liikennejärjestelmä säilyy yhtenäisenä. Alueellisesta tasa-arvosta huolehditaan varmistamalla väyläverkon hyvä palvelutaso koko maassa. Yhtenäisyys tulee tarvittaessa varmistaa erityislainsäädännössä, jos maakunnat eivät onnistu yhteistyössä varmistamaan liikennejärjestelmän yhtenäisyyttä.
- Jotta tieverkkoa voidaan kehittää kokonaisuutena, maakuntiin siirrettävien tehtävien keskittämistä tulisi tarkoituksenmukaisimmalla tavalla jatkaa. Nyt tehtäviä hoidetaan yhdeksässä ELY:ssä ja hankinnat on keskitetty neljälle ELY:lle.
- Liikenne- ja viestintäministeriöllä sekä liikennevirastolla säilyy vahva ohjausrooli tienpidon kokonaisuuteen. Ohjausmallista, tehtävien keskittämisestä ja sopimuksista on tarkoitus tehdä kirjaukset maantielakiin.

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen Liikennekaareksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 161/2016 vp) syyskuussa 2016. Hallituksen esitystä on käsitelty liikenne- ja viestintävaliokunnassa, joka on maaliskuussa 2017 antamassaan mietinnössä (3/2017 vp) tehnyt tiettyjä lakiehdotuksia koskevia muutoksia, mukaan luettuna Liikennekaaren nimike (on muutettu: Laki liikenteen palveluista). Asia on täysistunnon käsiteltävänä tällä viikolla. Kun eduskunnan vastaus on valmiina, liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että maakuntalain 6 §:n 2 momentin 1 kohdassa oleva viittaus Liikennekaaren säännökseen muutettaisiin viittaukseksi liikenteen palveluista annetun lain säännökseen.